



Gilsonowska metoda historii filozofii

Artur Andrzejuk

PLAN



1. Gilsonowska koncepcja historii filozofii jako podstawa jej metodologii
2. Charakterystyka warsztatu historyka filozofii na różnych etapach historii filozofii
 - 1) Pierwszy etap historii filozofii
 - 2) Drugi etap historii filozofii
 - a) Propozycje Gilsona
 - b) Modyfikacje Swieżawskiego i Gogacza
 - 3) Właściwa historia filozofii
3. Wnioski na temat nurtów historii filozofii i kompetencji historyka filozofii



Część pierwsza

GILSONOWSKA KONCEPCJA HISTORII FILOZOFII JAKO PODSTAWA JEJ METODOLOGII

HISTORY OF PHILOSOPHY ITSELF



- badanie „czystej” problematyki filozoficznej w dziejach filozofii
 - należy do dyscyplin filozoficznych
 - przede wszystkim to historia metafizyki
 - jedność doświadczenia filozoficznego

„bezosobowa konieczność” myślenia



- *Po pierwsze, każdy filozof ma pełną swobodę ustanawiania własnego układu zasad, skoro jednak raz je ustalili, to już nie myśli tak, jak by chciał, lecz tak, jak myśleć może.*
- *Po drugie, z omawianych faktów wydaje się wynikać, że każda próba ze strony filozofa uniknięcia konsekwencji własnej postawy skazana jest na niepowodzenie.*
- *Wydaje się zatem, że aczkolwiek idee filozoficzne nie istnieją nigdy niezależnie od filozofów i ich filozofii, są one do pewnego stopnia niezależne zarówno od filozofów, jak i od ich filozofii.*
 - *É. Gilson, Jedność doświadczenia filozoficznego, tłum. Z. Wrzeszcz, warszawa 1968, s. 208.*

Struktura filozofii



- 1) zespół punktów wyjścia,
- 2) powszechnie obowiązujące prawa rozumu,
- 3) zespół wniosków, które wynikają lub mogą wynikać z przyjętych punktów wyjścia.
 - Jeśli zaś nie wynikają – wtedy doktryna jest niespójna.
 - Mogą się też pojawić elementy „przygodne” w postaci „wydarzeń filozoficznych” i jakichś uwarunkowań.

Prawda filozofii; prawda historii filozofii



- Dla filozofa systematyka jest to „prawda rzeczy” – odnosząc się do zastanych poglądów na jakiś temat bada przede wszystkim ich prawdziwość.
- Prawda w historii filozofii jest zatem prawdą na temat „wydarzeń filozoficznych”.

Historia filozofii z trzech perspektyw



Filozof systematyk

- nauka pomocnicza filozofii

Historyk filozofii

- analiza fragmentu dziejów kultury umysłowej

Metodolog

- dyscyplina filozoficzna o filozofii odrębnym przedmiocie i sobie właściwych metodach badań

Przedmiot historii filozofii



Przedmiot materialny

teksty filozoficzne



Przedmiot formalny *quod*

problemy filozoficzne



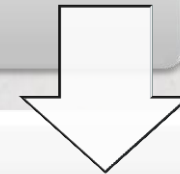
Przedmiot formalny *quo*

metody analizy i interpretacji tekstów i problemów filozoficznych

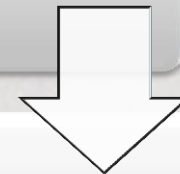
Etapy historii filozofii



historia literatury filozoficznej



historia doktryn filozoficznych



właściwa historia filozofii



Część druga

CHARAKTERYSTYKA WARSZTATU HISTORYKA FILOZOFII NA RÓŻNYCH ETAPACH HISTORII FILOZOFII

Pierwszy etap historii filozofii



- Przygotowanie tekstów filozoficznych, jako źródła badań historycznych.
 - Wymaga specyficznych kompetencji paleograficznych, edytorskich, lingwistycznych.
- Gilson nazywa to metodą historyczną.

Drugi etap historii filozofii



- historiografia poglądów filozoficznych
- interpretacja

CECHY



powrót do źródeł



analiza kontekstowa

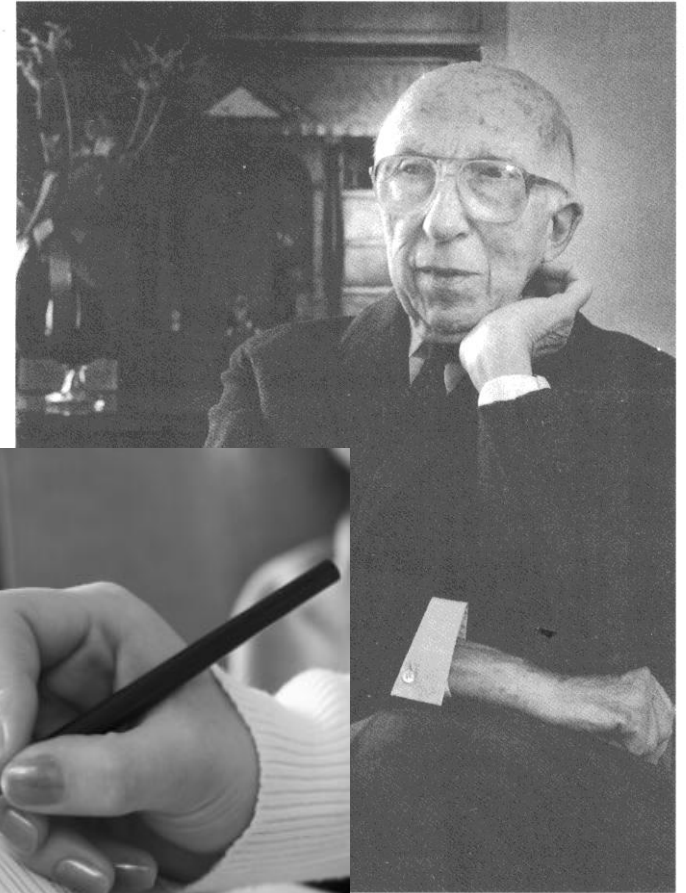


erudycja historyczno-filozoficzna

Swieżawski



Rozmowa Marii i Stefana Swieżawskich z Etienne Gilsonem
(Wenecja, Isola San Giorgio, 1958)



Gogacz



CELE BADAWCZE	KROKI BADAWCZE
ustalenie znaczenia terminów	odczytanie tekstu zgodnie z regułami i sensem języka
przekład znaczenia terminów na współczesny język filozoficzny	ustalenie teorii przedmiotu filozofii i teorii nauki
zidentyfikowanie teorii przedmiotu filozofii i teorii nauki	wykrycie wizji rzeczywistości lub teorii bytu
rekonstrukcja wizji rzeczywistości (teorii metafizyki)	przekład na zrozumiały język filozoficzny

Formy literackie



STRESZCZENIE

- wierne przedstawienie treści tekstu
- bez własnego komentarza i precyzowania omawianej myśli

RECENZJA

- przewaga własnego komentarza nad omawianiem treści

REFERAT

- analiza problematyki podjętej w badanym tekście lub u badanego autora na szerokim tle erudycyjnym
- w świetle różnych opinii
- w świetle różnych *modi philosophandi*

Właściwa historia filozofii



studium „czystych i nagich” pojęć filozoficznych oraz ich wzajemnych powiązań



trudno jest uprawiać historię filozofii, jako dzieje samych problemów filozoficznych, szczególnie gdy dokonania badanych autorów czy szkół nie są znacząco oryginalne i twórcze, jak ma to miejsce na przykład w dziejach filozofii w Polsce, lub silnie uwikłane w kontekst polityczno-społeczno-ekonomiczny



historia konsekwencji problemów filozoficznych



WNIOSKI

**CZTERY NURTY HISTORII FILOZOFII
W UJĘCIU GILSONA (WG GOGACZA)
- ICH PRZEDMIOT
- ICH METODOLOGIA**

Cztery nurty historii filozofii



nurt edytorski (krytyczne wydanie tekstów)

nurt badań nad dziejami tekstów i piśmiennictwa filozoficznego

nurt interpretacyjny, dotyczący autorów

nurt interpretacyjny, ujmujący dzieje problemów

Nurt edytorski



Przedmiot materialny

Teksty (archiwalia) filozofów: manuskrypty, inkunabuły



Przedmiot formalny *quod*

Edycja poprawnej wersji tekstu



Przedmiot formalny *quo*

metody historyczne

Nurt badań nad dziejami tekstów i piśmiennictwa filozoficznego



Przedmiot materialny

Teksty filozofów



Przedmiot formalny *quod*

Erudycja historyczno-filozoficzna



Przedmiot formalny *quo*

metody historyczne i interpretacyjne

Nurt interpretacyjny dotyczący autorów



Przedmiot materialny

Teksty filozofów



Przedmiot formalny *quod*

Poglądy filozoficzne



Przedmiot formalny *quo*

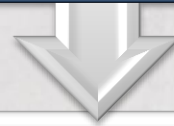
metody analizy i interpretacji tekstów filozoficznych

Nurt interpretacyjny ujmujący dzieje problemów



Przedmiot materialny

Teksty filozoficzne



Przedmiot formalny *quod*

problemy filozoficzne



Przedmiot formalny *quo*

metody analizy i interpretacji problemów filozoficznych

Metody i kompetencje historyka filozofii



METODY HISTORYCZNE

paleografia, filologia, edytorstwo

**METODY HISTORYCZNE
I INTERPRETACYJNE**

erudycja historyczno-filozoficzna

**METODY ANALIZY I
INTERPRETACJI
TEKSTÓW
FILOZOFICZNYCH**

warsztat historyczno-filozoficzny

**METODY ANALIZY I
INTERPRETACJI
PROBLEMÓW
FILOZOFICZNYCH**

warsztat filozoficzno-historyczny

Wnioski praktyczne (1)

- kolejność badań historyczno-filozoficznych



Edycje tekstów



Historia tekstów



Historia filozofów



Historia problemów

Wnioski praktyczne (2)

- kompetencje historyka filozofii

